

Землянкіна М.П., здобувачка вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Устинова І.П., к.ю.н., доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК КЛЮЧОВИЙ НАПРЯМ СУЧАСНОГО ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ

Для сучасної європейської системи прав людини неабиякого значення набула Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, яка була прийнята ще у 1950 році і стала одним із найвидатніших юридичних документів для всіх країн цивілізованого світу. Це основний документ Ради Європи, а головним її завданням є захист прав людини і забезпечення механізмів реалізації цих прав.

Україна, яка в листопаді 1995 року вступила до Ради Європи, ратифікувала дану Конвенцію 17.07.1997 р., тим самим визнала та взяла на себе зобов'язання дотримуватися усіх положень, що були передбачені цим документом і почала впроваджувати в національну правову систему норми і стандарти, передбачені в Конвенції [1]. Пріоритетним напрямом правового розвитку держави було визначено захист прав людини. Указом Президента України про Національну стратегію у сфері прав людини № 119/2021 від 23 березня 2021 року це положення було підтверджено. В офіційному повідомленні щодо оприлюднення Указу було зазначено, що стратегія спрямована на об'єднання суспільства у питаннях, що стосуються цінностей, свобод та прав людини і, в свою чергу, захищаються та забезпечуються на основі принципів рівності та антидискримінації [2]. Ця стратегія має забезпечити та запровадити системний підхід до забезпечення прав і свобод людини, сприяти узгодженню дій органів місцевого самоврядування та державних органів, бізнесу та громадянського суспільства, а також сприяти створенню в державі ефективного механізму для реалізації прав та свобод людини та їх захисту.

Важливим є той факт, що реалізація даної Стратегії має наслідком забезпечення виконання міжнародних договорів України у сфері прав людини та активізацію питань, пов'язаних із систематизацією національного законодавства у сфері дотримання прав людини. Одним із прикладів такого контролю є практика Європейського суду з прав людини. Агресивне вторгнення РФ на територію України безумовно змусило пристосовуватися до нових реалій та оперативно адаптувати правову сферу для максимально дієвого врегулювання усіх суспільних відносин, зокрема, у сфері захисту прав людини.

На сьогоднішній день для України та інших країн-членів Ради Європи практика звернень до Європейського суду з прав людини стала досить поширеною. При цьому існує певний ряд умов, який був створений на основі практики роботи Суду, а саме [3]: скарги подаються не пізніше трьох місяців з моменту остаточного розгляду питання компетентними державними органами (строк не підлягає відновленню); скласти скарги можна лише з приводу тих порушень, які мали місце після дати ратифікації державою даної Конвенції; для прийняття скарги, заявником мають бути вичерпані всі загальнонаціональні (внутрішньодержавні) способи захисту своїх прав; всі скарги, які направляються до Європейського суду з прав людини, мають стосуватися порушень, відповідальність за які несе держава. Скарги, що стосуються порушень з боку приватних осіб або організацій не приймаються до розгляду Суду.

Україна, реалізуючи Стратегію у сфері прав людини, зробила важливий крок для забезпечення захисту прав людини в державі. Можливість прямого звернення громадян до Суду з наднаціональною юрисдикцією свідчить про відповідальне ставлення та прагнення України створити правову державу, яка перебуває в колі з іншими провідними країнами цивілізованого світу.

Отже, приєднання національної системи захисту прав людини України до загальноєвропейської надає змогу всім, хто перебуває під юрисдикцією України, право у разі порушення Україною (державними органами, посадовими особами) норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод звертатися до Європейського суду з прав людини. Це право зафіксовано у ст. 55 Конституції України, яка надає можливість кожному громадянину після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

У складних умовах воєнної агресії з боку РФ надзвичайно важливим є максимальне забезпечення безперервності діяльності України щодо забезпечення прав людини. На даний момент питання прав і свобод людини є наймовірніше актуальним. Саме зараз можна побачити з боку країни-агресора безліч порушень усіх можливих норм стосовно прав наших громадян на життя і здоров'я та право жити у вільній, демократичній країні. Реалізація захисту прав і свобод в умовах воєнного стану має невичерпний перелік проблем, що потребує належного реагування з боку органів державної влади та відповідних міжнародних судових установ.

Література

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 14.04.2023).

2. Про Національну стратегію у сфері прав людини: Указ Президента України від 24 бер. 2021 р. № 119/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text> (дата звернення: 14.04.2023).

3. Міністерство юстиції України. Як звернутися до Європейського Суду з прав людини. URL: <https://minjust.gov.ua/m/poryadok-zvernennya-do-evrosudu-z-prav-lyudini> (дата звернення: 14.04.2023).

УДК 349.3(043.2)

Каменської М.А., курсант,
Київський інститут Національної гвардії України, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Бейкун А.Л., к.ю.н., доцент

ПОЗИЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПРАВ І СВОБОД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Динамічні зміни геополітичної ситуації у світі та події в Україні, пов'язані з широкомасштабним вторгненням російської федерації на суверенну територію України, запровадження правового режиму воєнного стану, в котрий раз на новому якісному рівні порушили проблему реформування Збройних Сил та інших військових формувань нашої держави, що потребує вирішення багатьох проблем, у тому числі стосовно гарантій прав та свобод військовослужбовців.

Питання гарантій прав та свобод військовослужбовців в умовах проведення сучасної військової реформи в Україні набуває надзвичайно важливого значення і безпосередньо впливає на її результати та стан боєготовності Збройних Сил України й інших суб'єктів сектору оборони.

Розвиток і становлення прав та свобод людини і їх гарантій, у тому числі осіб, які перебували на військовій службі, відбувався одночасно з розвитком державності й такого інституту держави, як армія. Разом з тим, незважаючи на значний розвиток наукових досліджень гарантій прав та свобод людини, питання гарантій прав та свобод військовослужбовців залишається недостатньо дослідженим.

Як відомо, воєнний стан – це особливий правовий режим, який встановлюється на території держави, або на окремій її частині, під час якого державний апарат спрямовує свою діяльність на забезпечення збройної відсічі агресії щодо країни та забезпечення національної безпеки на території держави.